

İdeaPolitik

İDEAPOLİTİK ENSTİTÜ HALKIN GÜNDEMİ

ARAŞTIRMA RAPORU:

**HALK NORMALLEŞME/YUMUŞAMA VE ERKEN
SEÇİM TARTIŞMALARINA NASIL BAKIYOR?**

HAZİRAN 2024

Genel Durum

31 Mart 2024'te gerçekleştirilen ve AK Parti'nin ilk kez CHP'nin gerisine düştüğü, CHP'nin ise 47 yıl sonra birinci parti konumuna yükseldiği yerel seçimler Türkiye siyasetinde birtakım değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Uzunca bir süredir halk kesimleri arasındaki cepheleşmeyi artırmaya dönük sert bir politika izleyen, söylem ve eylemlerini buna göre belirleyen AK Parti ve Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, bu stratejinin 31 Mart seçiminde işe yaramaması üzerine CHP ile liderler düzeyinde bir diyalog başlatmayı seçmiş ve CHP Genel Başkanı Özgür Özel'in kamuoyuna açık biçimde ilettiliği randevu talebine olumlu karşılık vermiştir. Bunun üzerine CHP lideri Özel ile AK Parti Genel Başkanı Erdoğan 2 Mayıs tarihinde AK Parti Genel Merkezinde, 11 Haziran'da ise CHP Genel Merkezinde bir araya gelmiştir. Bu süre zarfında CHP Gölge Kabinesinin bazı üyeleri de görevdeki AK Partili bakanlarla görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu süreç CHP tarafından normalleşme terimiyle tanımlanırken, Erdoğan ise bu kelimeyi kullanmamayı tercih ederek söz konusu süreci yumuşama olarak adlandırmıştır.

Özgür Özel'in, partisinin birinci çıktığı seçimlerden sonra Erdoğan ile doğrudan diyaloga girmesi muhalefete yakın bazı analistler tarafından rasyonel bulunmuş, zira bu sayede hem halkın bazı acil sorunlarına çözüm bulunabileceği hem de CHP'nin AK Parti tabanına ulaşmasının kolaylaşacağı yorumları yapılmıştır. Fakat yine bazı muhalif yorumcular, AK Parti'nin bu süreçte samimi davranmadığını ve zaman kazanmaya çalışıldığını, CHP'nin, toplumsal meşruiyeti azalan Erdoğan ve onun bakanlarıyla birlikte görüntü vermesinin ona zarar vereceğini dile getirmiştir. İkinci gruptaki analistler, CHP açısından doğru olan hareket tarzının bir an önce erken seçim istemek ve kamuoyunu buna hazırlamak olduğunu da özellikle vurgulamıştır.

Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı, AK Parti-CHP arasındaki normalleşme/yumuşama sürecinin ve erken seçim tartışmalarının halk tarafından nasıl görüldüğünü ölçebilmek ve araştırmadan elde edilen verileri sağlıklı ve bütüncül biçimde analiz edebilmektir. Bu doğrultuda, araştırmada altı temel soru sorulmuştur. Katılımcılara ilk soruda normalleşme girişimlerini destekleyip desteklemedikleri sorulmuş, ikinci olarak ise bu girişimlerin başladığı günden beri Türkiye’de bir normalleşme görüp görmedikleri sorusu yöneltilmiştir. Üçüncü soruda katılımcıların AK Parti’yi normalleşme/yumuşama bahsinde ne kadar samimi gördükleri ölçülmeye çalışılmış, dördüncü soruda ise bu sürecin hangi siyasi aktöre yarar sağlayacağı sorulmuştur. Beşinci soru katılımcıların CHP’nin AK Parti ile bir anayasa çalışmasına girmesine ne kadar destek verdiklerini anlamaya yöneliktir. Son soruda ise bütün bunlar ışığında, katılımcılara erken seçim isteyip istemedikleri sorulmuş ve tüm cevaplar parti seçmenlerine göre kategorilendirilmiştir.

Araştırmanın Künyesi

- Araştırma Türkiye temsili, İBBS (İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) Düzey2 gruplamasında yer alan 26 bölgede 1.824 kişiyle yapılmıştır.
- Araştırma CATI (Computer Assisted Personal Interviewing -bilgisayar destekli kişisel görüşme) yöntemiyle yapılmıştır.
- Seçilen örneklemin %95 güven aralığında hesaplanan hata payı % $\pm 2,29$ 'dur.

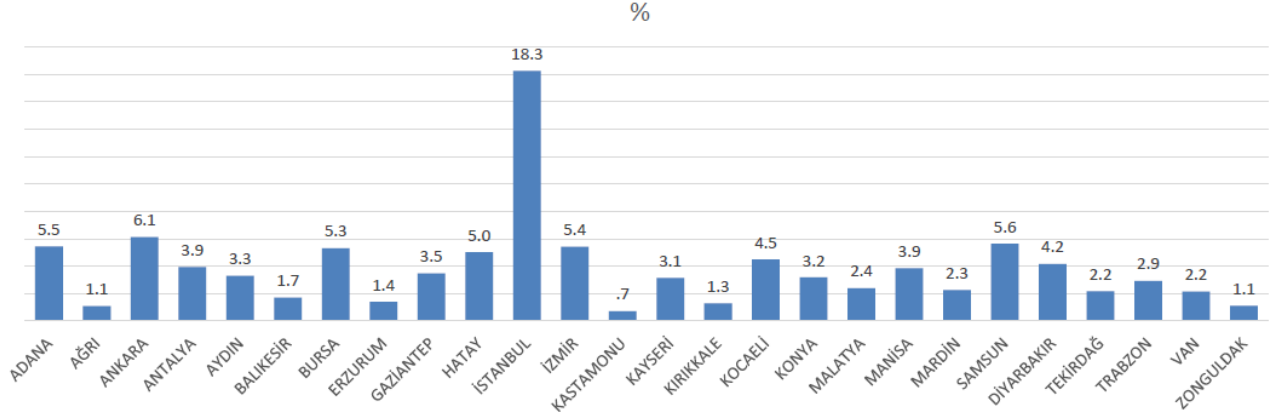
Anketlerin Uygulanması ve Kontrolü

- Tüm görüşmeler CATI sisteminde kayıtlıdır. Çalışma KVKK kapsamında profil bilgileri gizli kalmak koşulu ile tüm kuruluşların yerinde denetimine açıktır.
- Çalışmada 1 proje koordinatörü, 1 ileri analiz ve istatistik uzmanı, 1 saha müdürü, 1 sosyolog, 1 süpervizör , 25 operatör anketör, 1 kodlama uzmanı ve 1 kontrolör görev yapmıştır.
- Çalışmanın sahası 23-26 Haziran 2024 tarihlerinde yürütülmüştür.
- Anketlerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır.

Katılımcı Profili

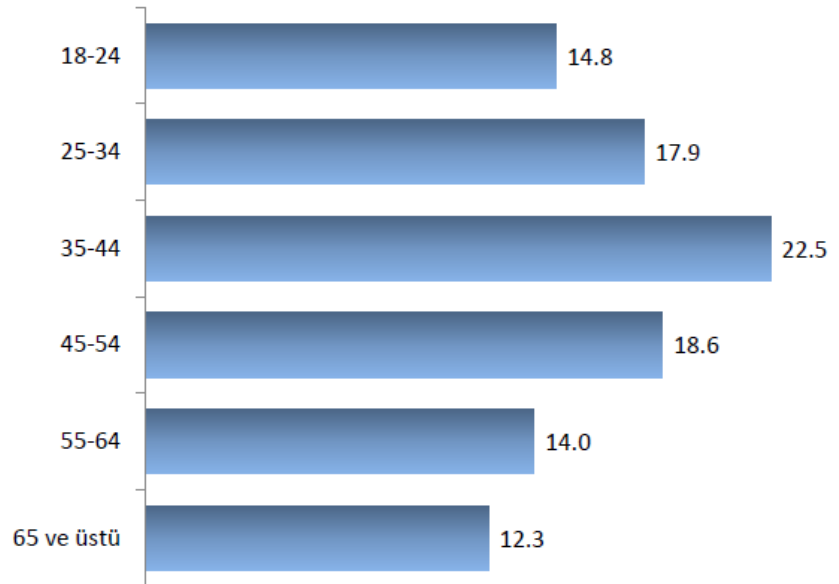
Görüşme yapılan iller

✓ Araştırma kapsamında görüşülen 1.824 kişinin 26 ile dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir. Dağılım Tuik İBBS Düzey2 nüfus oranlarına uygun olarak yapılmıştır.

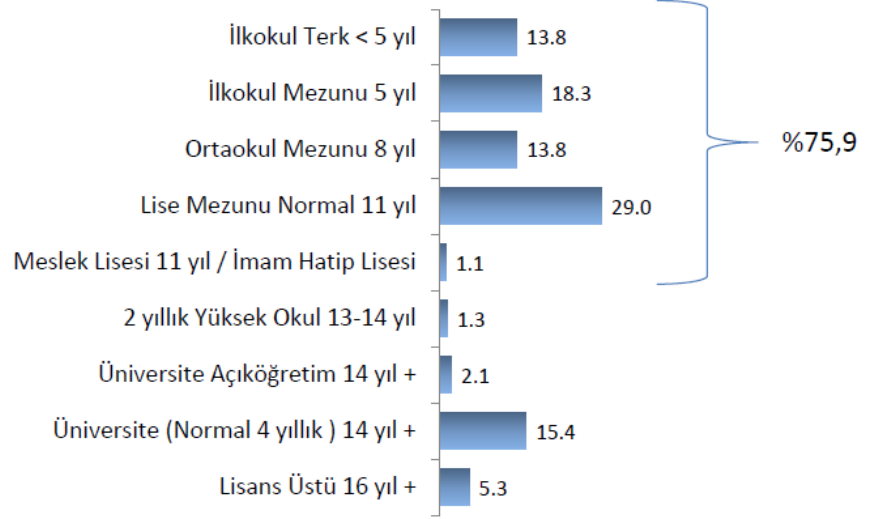
Yaş dağılımı

➤ Örneklemin yaş dağılımında Tuik 2023 ADNKS 18 üstü nüfus verileri baz alınmıştır.

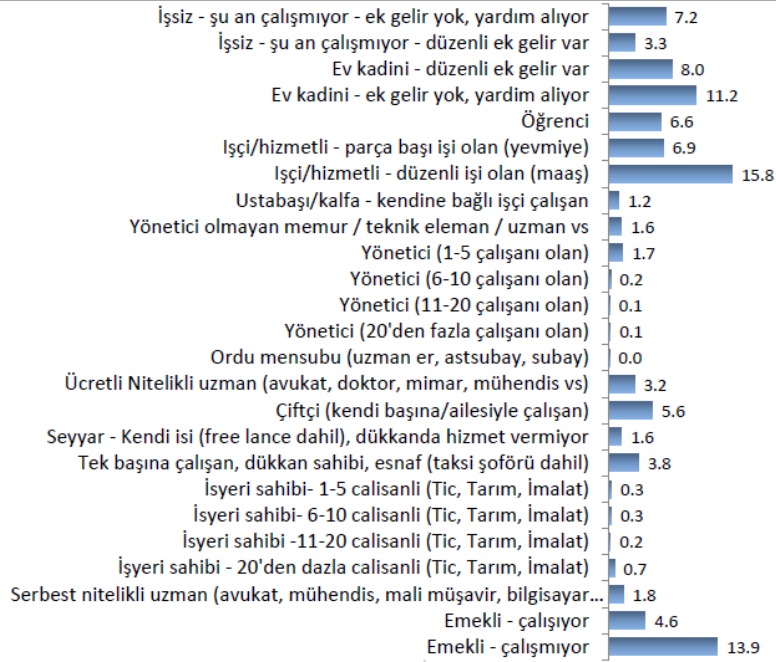

Eđitim

➤Lise ve altı eğitime sahip olanların oranı %75,9'dur.

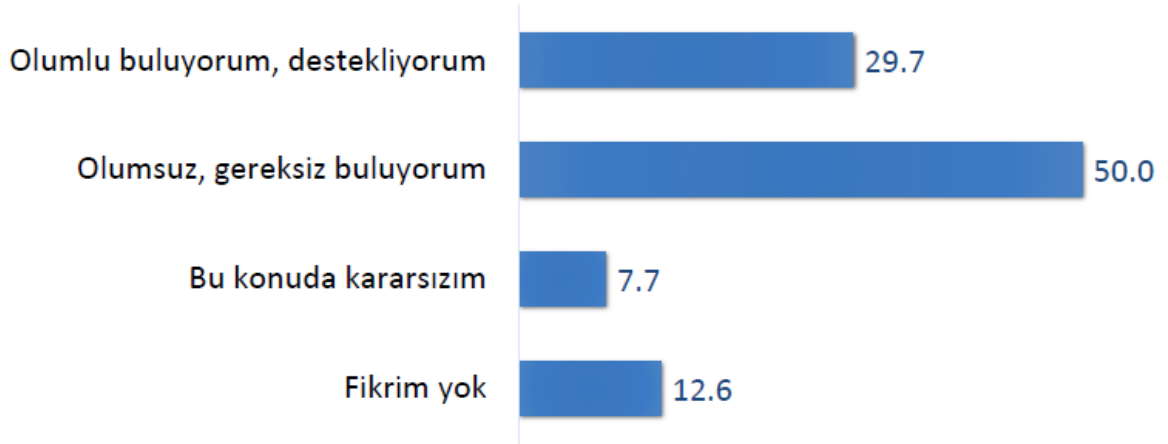

Meslek, çalışma durumu

Araştırma Bulguları

Soru 1: Yerel seçimler sonrası gündemde olan normalleşme girişimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Partilere göre:

		Yerel seçimler sonrası gündemde olan normalleşme çabalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?				
		Olumsuz, gereksiz buluyorum	Olumlu Buluyorum, Destekliyorum	Fikrim Yok	Bu Konuda Kararsızım	Total
		Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %
14 Mayıs 2023'te yapılan son milletvekilliği seçiminde hangi partiye oy vermişsiniz?	AK Parti	39.6%	41.5%	12.3%	6.6%	100.0%
	CHP	59.9%	26.4%	8.3%	5.4%	100.0%
	MHP	43.8%	21.9%	12.5%	21.9%	100.0%
	İYİ Parti	53.6%	32.1%	10.7%	3.6%	100.0%
	Yeşil Sol, HDP, DEM Parti	69.4%	20.4%	4.6%	5.6%	100.0%
	Yeniden Refah Partisi	47.6%	28.6%	19.0%	4.8%	100.0%
	Zafer Partisi	33.3%	22.2%	33.3%	11.1%	100.0%
	TİP	83.3%	16.7%	0.0%	0.0%	100.0%
	TKP	66.7%	0.0%	33.3%	0.0%	100.0%
	BBP	33.3%	33.3%	33.3%	0.0%	100.0%
	Oy kullanmadım	51.2%	18.5%	19.3%	11.0%	100.0%
	Cevap yok	41.9%	24.4%	25.6%	8.1%	100.0%
	Boş oy kullandım	49.4%	17.3%	23.5%	9.9%	100.0%
	Yaşım tutmadığı için oy kullanamadım	50.0%	22.7%	18.2%	9.1%	100.0%
	Total	50.0%	29.7%	12.6%	7.7%	100.0%

Analiz 1

İlk soruya verilen cevaplar, katılımcıların %50'ye tekabül eden bir oranla normalleşme girişimlerine olumsuz baktığını ve bunları gereksiz gördüğünü göstermektedir. Buna karşılık bu süreci olumlu bulan ve destekleyenlerin oranı %29,7 düzeyindedir. Cevapların parti seçmenlerine göre dağılımına bakıldığında ise son genel seçimde CHP'ye oy verenlerin %60'ının bu sürece olumsuz baktığı anlaşılmaktadır. Bu olumsuz bakış sadece CHP için geçerli değildir. Muhalefet parti seçmenlerinin tamamı bu sürece yönelik negatif bir izlenime sahiptir. Üstelik AK Parti'nin iktidar ortağı olan MHP seçmenleri de büyük bir farkla bu sürece karşı çıkmaktadır. MHP'li siyasetçilerin normalleşme sürecine yönelik eleştirel söylemlerinin ve MHP'nin bu süreç ile oyun dışı bırakılmak istendiğine dair şüphelerin bu olumsuz bakışta etkili olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, MHP seçmenlerinin bu konuda en yüksek kararsız oranına sahip oldukları da görülmektedir. Katılımcıların son genel seçimde oy verdikleri partilere bakıldığında sadece AK Parti seçmenlerinin normalleşme sürecine olumlu baktıkları tespit edilmiştir. AK Parti seçmenlerinin bu yaklaşımını hem bu sürecin AKP'ye yarar sağlayacağına dair bir inanç hem de ülkenin normalleşmesine yönelik bir ümidin göstergesi olarak okumak mümkündür.

Soru 2: Normalleşme görüşmeleri başladığından beri Türkiye’de bir değişim/normalleşme görüyor musunuz?

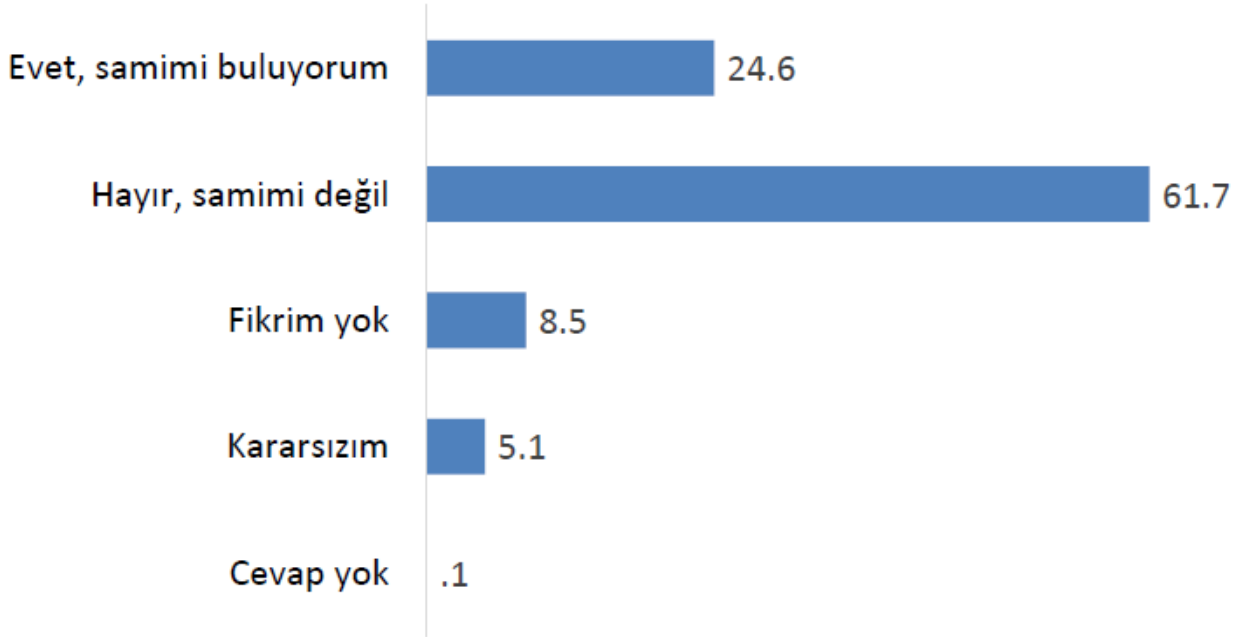
Partilere göre:

		Normalleşme görüşmeleri başladığından beri Türkiye’de bir değişim/ normalleşme görüyor musunuz?							
		Hayır, Bir Fark Yok	Evet, Normalleşme Görüyorum	Fikrim Yok	Kararsızım	Kismen,Orta	Kötü Anlamda	Daha İyi	Total
		Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %
14 Mayıs 2023’te yapılan son milletvekiliği seçiminde hangi partiye oy vermişsiniz?	AK Parti	62.5%	28.6%	5.7%	2.8%	.2%	0.0%	.2%	100.0%
	CHP	79.2%	14.6%	3.1%	2.4%	.5%	.2%	0.0%	100.0%
	MHP	75.0%	21.9%	0.0%	3.1%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	İYİ Parti	85.7%	10.7%	3.6%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Oy kullanmadım	74.8%	11.5%	8.6%	4.8%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	DEM Parti	84.3%	11.1%	1.9%	1.9%	.9%	0.0%	0.0%	100.0%
	Cevap Yok	69.8%	15.1%	10.5%	3.5%	.6%	.6%	0.0%	100.0%
	Yeniden Refah Partisi	71.4%	19.0%	4.8%	4.8%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Zafer Partisi	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Boş oy kullandım	80.2%	4.9%	9.9%	4.9%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Yaşım tutmadığı için oy kullanamadım	63.6%	13.6%	13.6%	4.5%	0.0%	4.5%	0.0%	100.0%
	TİP	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	BBP	66.7%	33.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	TKP	66.7%	33.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Total	74.1%	18.4%	4.4%	2.6%	.3%	.1%	.1%	100.0%	

Analiz 2

İkinci soruda katılımcılar %74'lük büyük bir çoğunlukla normalleşme görüşmelerinin Türkiye siyasi ikliminde bir değişim ya da yumuşamaya yol açmadığını belirtmiştir. Ülkede bir normalleşme olduğunu söyleyenlerin oranı ise sadece %18,4 düzeyindedir. Ülkedeki hukuksuzlukların ve baskı ortamının 2 Mayıs'ı takip eden süreçte hız kesmeden devam ettiği düşünüldüğünde katılımcıların bu yargısı haklı görünmektedir. Parti seçmenlerine göre dağılıma bakıldığında ise beş CHP seçmeninden dördü Türkiye'de herhangi bir yumuşamanın olmadığını söylemektedir. Üstelik bu oran İYİ Parti (%85,7) ve DEM Parti (%84,3) seçmenlerinde daha da fazladır. AK Parti seçmenlerinin dahi %62,5'i bu konuda muhalefet seçmenleriyle aynı kanıdadır. Yine de AK Parti seçmenleri, bu soruya Hayır cevabını en az veren seçmen kitlesi konumundadır. Bu noktada bu seçmen grubunun Erdoğan-Özel görüşmesinin bizzat kendisini bir değişim ya da normalleşme adımı olarak görmüş olabileceği düşünülmektedir.

Soru 3: AK Parti'nin normalleşme/yumuşama açıklamalarını samimi buluyor musunuz?

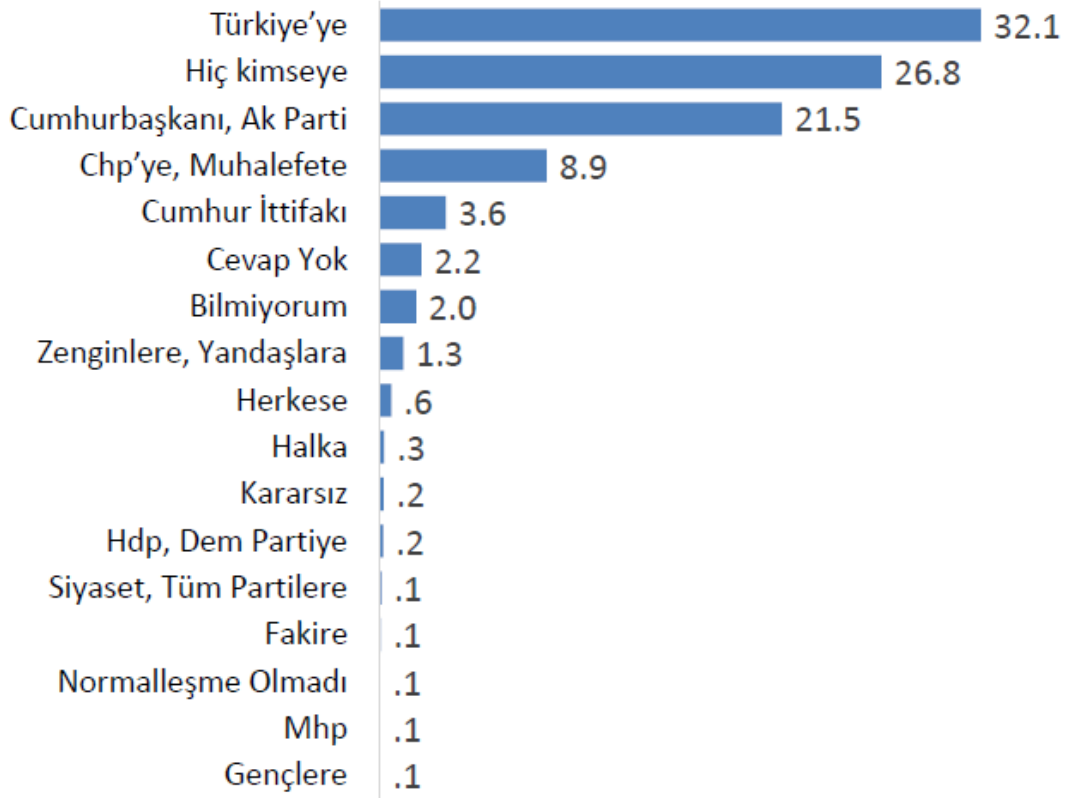
Partilere göre:

		AK Parti'nin bu normalleşme/ yumuşama açıklamalarını samimi buluyor musunuz?					
		Evet, samimi buluyorum	Hayır, samimi değil	Fikrim yok	Kararsızım	Cevap yok	Total
		Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %
14 Mayıs 2023'te yapılan son milletvekilliği seçiminde hangi partiye oy vermişsiniz?	AK Parti	50.9%	35.2%	8.0%	5.7%	.2%	100.0%
	CHP	6.6%	85.8%	5.2%	2.4%	0.0%	100.0%
	MHP	28.1%	53.1%	3.1%	15.6%	0.0%	100.0%
	İYİ Parti	7.1%	82.1%	7.1%	3.6%	0.0%	100.0%
	Oy kullanmadım	16.4%	59.0%	19.3%	5.4%	0.0%	100.0%
	Yeşil Sol, HDP, DEM Parti	6.5%	86.1%	4.6%	2.8%	0.0%	100.0%
	Cevap Yok	17.4%	53.5%	19.8%	7.0%	2.3%	100.0%
	Yeniden Refah Partisi	23.8%	61.9%	9.5%	4.8%	0.0%	100.0%
	Zafer Partisi	22.2%	66.7%	11.1%	0.0%	0.0%	100.0%
	Boş oy kullandım	11.1%	58.0%	25.9%	4.9%	0.0%	100.0%
	Yaşım tutmadığı için oy kullanamadım	13.6%	68.2%	18.2%	0.0%	0.0%	100.0%
	TİP	0.0%	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	BBP	33.3%	33.3%	33.3%	0.0%	0.0%	100.0%
	TKP	33.3%	66.7%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Total	24.6%	61.7%	8.5%	5.1%	.1%	100.0%

Analiz 3

Üçüncü soruda katılımcılar normalleşme/yumuşama bahsinde %61,7 oranla AK Parti'yi samimi bulmadıklarını ortaya koymuştur. Kararsız olanlar ve bu konuda fikri olmayanlar %13,6 düzeyinde iken AK Parti'yi samimi bulanların oranı %24,6'da kalmıştır. Parti seçmenleri olarak irdelendiğinde ise CHP seçmenlerinin %85,8'lik ezici bir çoğunluğu bu süreçte AK Parti'yi samimiyetsiz bulmaktadır. AK Parti seçmenleri haricinde AK Parti'yi yumuşama söyleminde samimi bulan bir seçmen kitlesi de yoktur. İYİ Parti ve DEM Parti seçmenleri de %82 ve %86'lık oranlarla bu konuda CHP seçmenleriyle aynı fikirdedir. CHP'nin tüm muhalefetin çatı partisi olmaya çalıştığı ve 31 Mart seçimlerinde, önceki seçimde İYİ Parti ve HDP'ye oy vermiş çok sayıda yurttaştan oy aldığı düşünüldüğünde onların beklenti ve kaygılarına da kulak vermek zorunda olduğu açıktır.

Soru 4: Normalleşme kime yarar, kime daha fazla fayda sağlar?

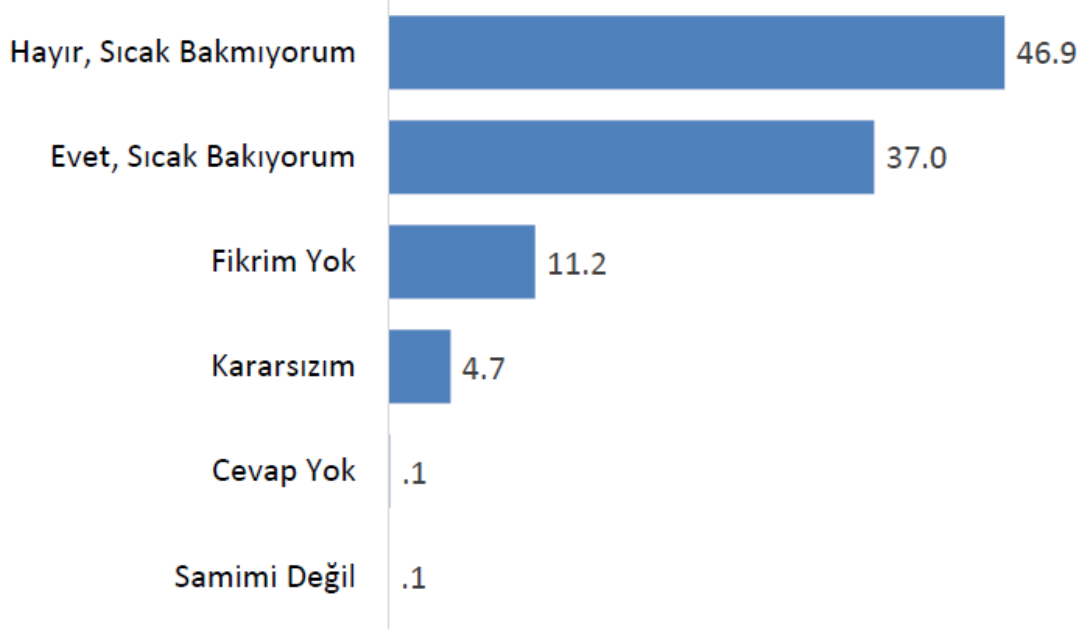
Partilere göre:

		Normalleşme kime yarar, kime daha fazla fayda sağlar?								
		Türkiye'ye	Hiç kimseye	Cumhurbaşkanı, Ak Parti	Chp'ye, Muhalefete	Cumhur İttifakına	Cevap Yok	Bilmiyorum	Zenginlere, Yandaşlara	Total
		Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %
14 Mayıs 2023'te yapılan son milletvekilliği seçiminde hangi partiye oy vermişsiniz?	AK Parti	40.9%	17.4%	21.8%	8.1%	5.3%	1.5%	1.9%	.4%	100.0%
	CHP	25.0%	25.2%	25.0%	16.7%	3.3%	1.9%	1.7%	.5%	100.0%
	MHP	37.5%	31.3%	21.9%	3.1%	0.0%	0.0%	0.0%	6.3%	100.0%
	İYİ Parti	25.0%	25.0%	28.6%	3.6%	3.6%	7.1%	3.6%	3.6%	100.0%
	Oy kullanmadım	27.1%	40.8%	15.8%	5.4%	1.1%	2.9%	4.3%	.3%	100.0%
	Yeşil Sol, HDP, DEM Parti	24.1%	29.6%	20.4%	14.8%	2.8%	.9%	1.9%	0.0%	100.0%
	Cevap Yok	36.0%	30.8%	9.9%	2.9%	.6%	9.9%	5.2%	1.2%	100.0%
	Yeniden Refah Partisi	23.8%	38.1%	19.0%	4.8%	9.5%	0.0%	0.0%	4.8%	100.0%
	Zafer Partisi	22.2%	66.7%	0.0%	0.0%	11.1%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Boş oy kullandım	33.3%	43.2%	17.3%	1.2%	0.0%	1.2%	2.5%	1.2%	100.0%
	Yaşım tutmadığı için oy kullanamadım	22.7%	31.8%	18.2%	18.2%	4.5%	4.5%	0.0%	0.0%	100.0%
	TİP	33.3%	33.3%	33.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	BBP	66.7%	33.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	TKP	33.3%	0.0%	33.3%	0.0%	33.3%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Total	32.1%	26.8%	21.5%	8.9%	3.6%	2.2%	2.0%	1.3%	100.0%

Analiz 4

Dördüncü soruya verilen cevaplar, katılımcıların önemli bir kısmının Türkiye’de bir normalleşmeye özlem duyduklarını ve bunun Türkiye’ye yarar sağlayacağını düşündüklerini göstermektedir. Bu sonuç toplumun ülkedeki sert politik iklimden rahatsızlığını işaret etmektedir. Ancak önceki sorulara verilen yanıtlarla birlikte düşünüldüğünde insanların gerçek bir normalleşmeyi arzu etseler de mevcut aktörler ile bunun başarılacağına inanmadıkları anlaşılmaktadır. Özellikle AK Parti’nin bu süreci yine kendi çıkarı için kullanabileceğine inananların oranı azımsanmayacak düzeydedir. Katılımcıların %21,5’i normalleşme girişimlerinin AK Parti’ye ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’a, buna ek olarak %3,6’sı Cumhuriyet İttifakına yarayacağını söylerken, bu sürecin CHP’ye ve muhalefete fayda sağlayacağını düşünenlerin oranı takribi %9 düzeyinde kalmaktadır.

Soru 5: CHP'nin AK Parti ile bir anayasa çalışmasına girmesine sıcak bakıyor musunuz?

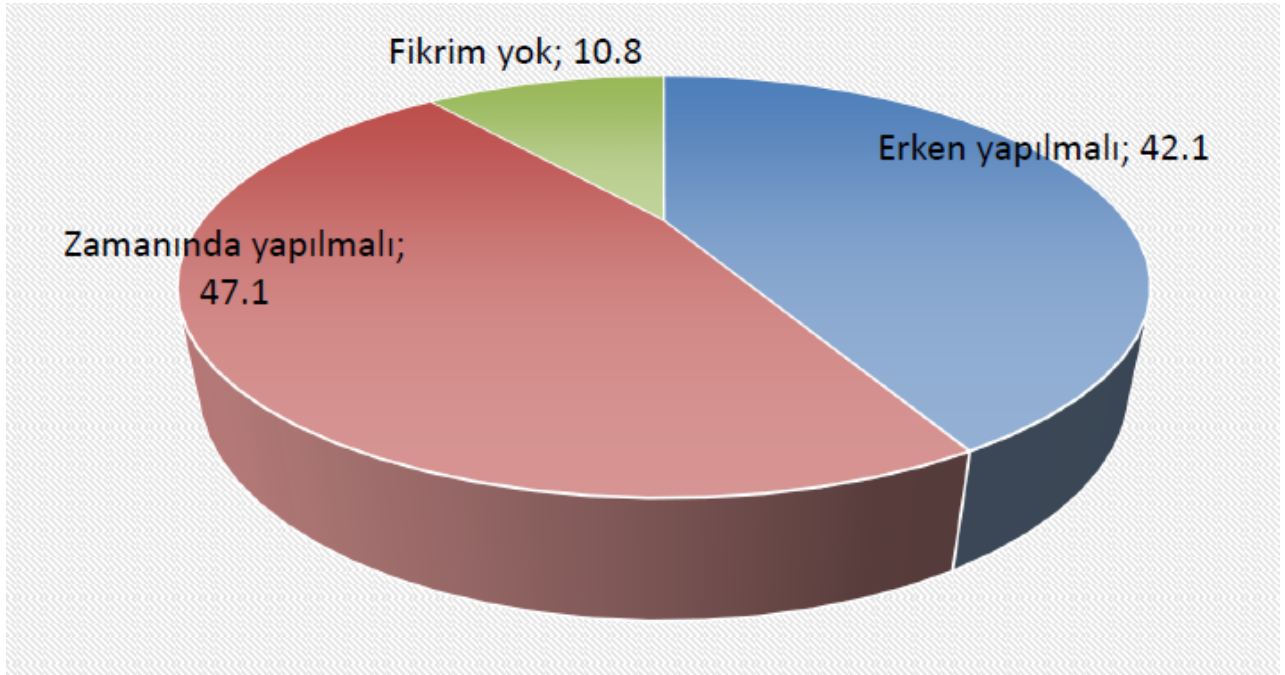
Partilere göre:

		CHP'nin Ak Parti ile bir anayasa çalışmasına girmesine sıcak bakıyor musunuz?							
		Hayır, Sıcak Bakmıyorum	Evet, Sıcak Bakıyorum	Fikrim yok	Kararsızım	Cevap yok	Samimi Değil	Yapamazlar	Total
		Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %	Row N %
14 Mayıs 2023'te yapılan son milletvekilliği seçiminde hangi partiye oy vermişsiniz?	AK Parti	35.0%	50.9%	9.7%	4.2%	.2%	0.0%	0.0%	100.0%
	CHP	60.4%	26.4%	7.5%	5.4%	0.0%	.2%	0.0%	100.0%
	MHP	37.5%	43.8%	18.8%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	İYİ Parti	35.7%	46.4%	10.7%	7.1%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Oy kullanmadım	46.4%	25.5%	20.1%	7.8%	0.0%	0.0%	.3%	100.0%
	Yeşil Sol, HDP, DEM Parti	70.4%	20.4%	5.6%	3.7%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Cevap Yok	34.3%	36.6%	21.5%	5.8%	1.7%	0.0%	0.0%	100.0%
	Yeniden Refah Partisi	52.4%	33.3%	9.5%	4.8%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Zafer Partisi	55.6%	33.3%	11.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Boş oy kullandım	42.0%	18.5%	28.4%	11.1%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	Yaşım tutmadığı için oy kullanamadım	63.6%	9.1%	13.6%	13.6%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	TİP	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	BBP	33.3%	66.7%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	TKP	33.3%	66.7%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Total	46.9%	37.0%	11.2%	4.7%	.1%	.1%	.0%	100.0%	

Analiz 5

AK Parti'nin CHP ile normalleşme sürecini yeni anayasa yapım sürecinde onun desteğini alabilmek için kurguladığına dair fikirler muhalif kamuoyunda yaygındır. Bu fikri ileri sürenler, AK Parti'nin yeni anayasa hazırlıkları yaparken Erdoğan'ın tekrar aday olabilmesinin önünü açabilecek ve/veya bugün AK Parti için büyük bir yük haline gelen ve onu MHP'ye mecbur bırakan %50+1 zorunluluğunu kaldıracak bazı değişiklikleri CHP'ye kabul ettirmeyi deneyeceklerini belirtmektedir. AK Parti'nin, iktidardaki ömrünü uzatabilmek için parlamenter sisteme dönüş üzerinde dahi müzakere edebileceği de bu çevreler tarafından dile getirilmekte ve olası böyle bir birlikteliğe karşı çıkılmaktadır. Öte yandan Cumhurbaşkanı Erdoğan da yaptıkları görüşmede CHP lideri Özel'in kendisine anayasa yapım süreciyle ilgili olumlu tavırda bulunduğunu söylemiş ancak bu iddia CHP tarafından yalanlanmıştır. Bu konu katılımcılara sorulduğunda, katılımcıların %47'lik bir kesiminin bu tür bir birlikteliğe karşı çıktıkları görülmüştür. Bu negatif bakış açısı CHP seçmenlerinde %60'ı geçmekte, aynı şekilde DEM Parti, Zafer Partisi ve Yeniden Refah Partisi gibi muhalefetin çok farklı kanatlarında da yine yüksek oranlara ulaşmaktadır.

Soru 6: Seçimler erken mi yapılmalı, yoksa zamanında mı yapılmalıdır?

Partilere göre:

		Seçimler erken mi yapılmalı, yoksa zamanında mı yapılmalıdır?			
		Zamanında yapılmalı	Erken yapılmalı	Fikrim yok	Total
		Row N %	Row N %	Row N %	Row N %
14 Mayıs 2023'te yapılan son milletvekilliği seçiminde hangi partiye oy vermişsiniz?	AK Parti	68.9%	21.0%	10.0%	100.0%
	CHP	27.1%	64.6%	8.3%	100.0%
	MHP	53.1%	34.4%	12.5%	100.0%
	İYİ Parti	32.1%	60.7%	7.1%	100.0%
	Oy kullanmadım	40.2%	39.9%	19.8%	100.0%
	Yeşil Sol, HDP, DEM Parti	21.3%	73.1%	5.6%	100.0%
	Cevap Yok	38.4%	32.0%	29.7%	100.0%
	Yeniden Refah Partisi	42.9%	33.3%	23.8%	100.0%
	Zafer Partisi	66.7%	33.3%	0.0%	100.0%
	Boş oy kullandım	44.4%	32.1%	23.5%	100.0%
	Yaşım tutmadığı için oy kullanamadım	63.6%	27.3%	9.1%	100.0%
	TİP	66.7%	33.3%	0.0%	100.0%
	BBP	100.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	TKP	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%
	Total	47.1%	42.1%	10.8%	100.0%

Analiz 6

Son soruya verilen cevaplar, katılımcıların %47'lik bir oranla seçimin zamanında yapılmasını tercih ettiklerini, %42'sinin ise erken seçim istediğini göstermektedir. Türkiye gibi seçim yorgunu bir ülkede genel erken seçim talep oranının gayet yüksek olduğu düşünülmektedir. Üstelik muhalefet partileri henüz ciddi bir erken seçim çağrısında da bulunmamış, bu konuda kampanya başlatmamışlardır. Buna rağmen toplumun %42'sinin şimdiden bir erken seçim talebinde bulunması dikkate değerdir. Erken seçim kampanyası başladığında, bu oranın da hızlı biçimde yükselebileceği hesaba katılmalıdır. Öte yandan, parti seçmenlerine göre dağılıma bakıldığında CHP seçmenleri arasında erken seçim isteyenlerin oranı %64,6 seviyesine ulaşmaktadır. Aynı şekilde İYİ Parti seçmeninin %60'ı, DEM Parti seçmeninin ise %73'ü erken seçim talep etmektedir. Muhalefet partilerinin öncelikle kendi seçmen gruplarını ve onların beklenti ve hassasiyetlerini temsil etmeleri gerektiği düşünüldüğünde, CHP başta olmak üzere muhalefet partilerinin erken seçim yönündeki çağrı ve baskılarını önümüzdeki süreçte daha da artırmaları elzem görünmektedir.

Sonuçlar

Araştırmada ortaya konulan tüm bu bulgular ışığında şu pratik sonuçlara ulaşabilmek mümkündür.

- Halkın, özellikle de muhalif kesimin normalleşme/yumuşama olarak adlandırılan sürece olumsuz bakışı, AK Parti ile aynı görüntü içinde olmaya devam ederse CHP'ye yönelik tepkilerin artmasına yol açabilecektir.
- Muhalif kesimin bu konuda AK Parti'nin samimi olmadığına dair güçlü bir fikir ortaklığı içinde olması ve iktidarın bu süreci kendi çıkarı için kullanacağına yönelik şüpheleri, muhalif kitlelerin CHP'nin iktidarın stratejisine alet olduğunu düşünmesine ve bu yüzden de CHP yönetiminin siyasi becerisine dair güveninin azalmasına sebep olabilir.
- Sürecin başından beri ülke siyasetinde normalleşme/yumuşamaya dönük bir değişimin olmadığı fikri bu görüşmelerin devamını özellikle muhalif kesimler nezdinde gereksiz kılmaktadır. CHP lideri Özel'in Erdoğan ile ilk görüşmesi, halkın gerçek bir normalleşmeye duyduğu özlemden dolayı kamusal bir sorumluluk gibi görülebilse dahi AK Parti'nin bu fırsatı kullanmadığı düşüncesi bu sürecin devamını daha fazla eleştiri konusu yapabilecektir.
- Her ne kadar CHP tarafından yalanlansa da Erdoğan'ın, Özel ile yaptıkları görüşmede anayasa konusunda birlikte çalışabileceklerinin konuşulduğunu söylemesi muhalif kesimde rahatsızlık yaratmıştır. Toplumsal muhalefetin farklı kanatları mevcut anayasaya uymayı reddeden AK Parti iktidarı ile anayasa görüşmesi yapılmasını kategorik olarak reddetmektedir. CHP'nin böyle bir görüntü vermesi, CHP'den diğer muhalefet partilerine oy geçişine yol açabilecektir.
- Erdoğan'ın normalleşme yerine ısrarla yumuşama terimini kullanması ve 15 Haziran ve 26 Haziran tarihlerinde yaptığı açıklamalarda CHP'ye karşı gösterdiği sert tavır, yumuşama konusunda muhalefetin adım atmasını beklediğine dair bir algı yaratmaktadır. Buna karşılık muhalif kesimler, birinci bitirilen bir seçimden sonra CHP'nin ödün verir bir pozisyonda bulunabilecek olmasından endişeli ve rahatsızdır.
- CHP'nin son seçimde aldığı %37,8'lik oy sadece kendisini CHP'li olarak tanımlayan seçmenler tarafından verilmemiş, iktidardan rahatsız olan milyonlarca seçmen CHP'li olmasa da Erdoğan karşıtı cephenin merkezi olmasından dolayı CHP'ye oy vermeyi seçmiştir. CHP'nin politikalarında Erdoğan karşıtlığının

dozunu düşürmesi bu seçmenlerin önceki partilerine dönüş yapmalarına sebep olabilecektir.

- CHP'nin Erdoğan karşıtlığını yüksek dozda tutmasının en pratik yolu, iktidara herhangi bir vade tanımadan, etkili biçimde ve derhal erken seçim çağrısında bulunmaktır. Muhalefetin farklı kanatlarındaki seçmenler erken seçim talebi konusunda güçlü bir fikir ortaklığına sahiptir. CHP, muhalif kitlelerin çatı partisi olmayı hedeflediğine göre bu seçmen grubunun da sorumluluğunu taşımak durumundadır.
- Bu hususlar çerçevesinde, önümüzdeki süreçte CHP yönetiminin hem normalleşme/yumuşama konusundaki tavrını yeniden değerlendirmeye alabileceği hem de erken seçim için daha ısrarlı bir talebi ortaya koymaya başlayabileceği düşünülmektedir.